

Jos Creemers bouwt samen met Keniaanse
een rundveebedrijf en weeshuis op

Met 80 koeien 100 weeskinderen onderhouden

Twintig jaar geleden trof Jos Creemers een groot stuk
braakliggende grond aan in Kenia. Met 2.000 euro als budget kreeg
hij de vrijheid een melkveebedrijf op te zetten naar zijn dromen. Nu
heeft de Nederlander een melkveebedrijf met 80 koeien opgebouwd
dat zelf alle melk verwerkt. Met het geld en voedsel worden 100
weeskinderen onderhouden.

De weg er naar toe is hectisch. De Zuidwest-Keniaanse stad Eldoret wordt doorkruist. Een stad met amper een paar honderdduizend inwoners, maar waar het lijkt te krioelen van de mensen. Het leven van de Kenianen speelt zich letterlijk naast de weg af. Na het verlaten van Eldoret wordt het rustiger, al blijf je overal mensen tegenkomen. Gammele huizen maken langzaam plaats voor maïsakkers. Akkers met overal een wisselende maïsstand. Een kwartier rijden buiten de stad staat een grote muur met toegangspoort waarop staat geschreven: Lewa Children's Home. Zoals gewoonlijk in Afrika staan er bewakers bij de poort. Bij het horen van de naam Jos Creemers gaat de poort open.

Nederlandse grondlegger

Bij het oprijden van het terrein waan je je een beetje in Nederland. Zwartbonte Holsteinkoeien staan in de wei te grazen. Keurig afgemeten ruwvoerkuilen liggen netjes naast elkaar opgesteld. Strakke paden met percelen die professioneel zijn afgerasterd. De stand van het maïsgewas kan zich meten met Nederlandse maatstaven. Het is duidelijk dat dit melkveebedrijf een Nederlandse grondlegger heeft.

Het bedrijf staat onder leiding van Jos Creemers. Een avonturier die 20 jaar geleden naar deze plek kwam en het bedrijf vanaf de grond af opbouwde tot een voorbeeldbedrijf voor veel Keniaanse melkveehouders. Het 200 hectare grote bedrijf telt 80 melkkoeien, 65 stuks jongvee, 100 schapen en 100 zoogkoeien. Het terrein is volledig omheind. Sloten zijn aangelegd en het water wordt opgevangen in een meer. Creemers haalt herinneringen op uit 1993, toen hij kennismakte met een groot stuk braakliggend terrein. „Geen sloten, afwatering, paden of wat dan ook. Er was totaal geen infrastructuur.“ Hij vergelijkt het met een groot blanco vel papier dat hij zelf mocht gaan intekenen. Toch waren de mogelijkheden beperkt met een budget van 2.000 euro.

Drijvende kracht

Soms ontstaan er wel eens misverstanden over. Maar hij wil meteen duidelijk maken dat hij niet de eigenaar is. Jos Creemers is de bedrijfsleider van Baraka Farm, de naam van het boerenbedrijf. De boerderij werkt in dienst van het weeshuis Lewa Children's Home. Een tehuis met meer dan 100 kinderen,

dat ook op het erf staat. De eigenaar en grote drijvende kracht achter dit weeshuis is Phyllis Keino. Zij richtte 40 jaar geleden het weeshuis op. Nog dagelijks is de 60-jarige Keniaanse in het tehuis aan het werk. De kinderen in Lewa Children's Home hebben allemaal een eigen reden waarom zij hier zijn. Ze zijn te vondeling gelegd of de ouders zijn overleden of zijn om verschillende redenen niet meer in staat voor het kind te zorgen. Keino maakte 20 jaar geleden het plan dat een boerderij het weeshuis moest onderhouden. Het ontbrak haar alleen aan de kennis en de tijd om dit zelf op te zetten. Op datzelfde moment was de destijds 27-jarige Creemers uit het Limburgse Sint Odiliënberg op zoek naar een plek waar hij boer kon worden. Als zoon van een landbouwconsulent was hij bekend met de melkveehouderij, maar omdat zijn ouders in het dorp woonden, ontbrak het hem aan een boerenbedrijf. Via de ontwikkelingsorganisatie Volunteer Service Overseas (VSO) kwamen Keino en Creemers in contact met elkaar. Het was de opmaat naar een innige samenwerking tussen hen.

Drastische beslissing

De beginjaren verliepen anders dan Creemers

Copyright foto

zich had voorgesteld. Hij begon in een hele andere wereld, waar niets was, behalve vooral chaos. Zelf noemt hij het één grote puinhoop. „De hele Keniaanse melkveehouderijsector was failliet.“ Creemers leverde al zijn melk aan de destijds nog enige zuivelverwerker van het land. Vaak werd hij te laat of helemaal niet uitbetaald. „Ik heb nog melkleveringen uit 1997 en 1998 die niet zijn betaald“, schetst hij het beeld van toen.

De Nederlander moest wennen aan de corruptie die overal heerste. Toch wil hij het woord corruptie liever niet te veel in de mond nemen, omdat hij geen negatief beeld wil creëren over Afrika. Hij noemt het liever mismanagement. Het zorgde ervoor dat hij met het melkveebedrijf de eerste zes jaar maar weinig stappen vooruit maakte. In 1999 nam hij de drastische beslissing om alle melk zelf te gaan verwerken en zijn eigen krachtvoer te produceren. Hij wilde helemaal onafhankelijk worden van de melkveesector. In een zelf verbouwd fabriekje begonnen ze de melk te verwerken tot Goudse kaas en gefermenteerde melk. Dit laatste is een wit mengsel met de dikte van yoghurt en de smaak van karnemelk. De producten werden rechtstreeks verkocht aan particulieren, restaurants en supermarkten.

De omschakeling van koeienboer naar de combinatie van koeien- en zuivelboer was voor Jos Creemers een financieel juiste keus, maar ook één waar hij nog dagelijks aan moet wennen. „Het is een omslag waar we nog steeds mee vechten. Het gaat met vallen en opstaan. Als je één keer een verkeerde kaas levert met te grote gaten of scheuren weet je één ding. Die komt niet meer terug.“

Ziekte op de loer

De volgende stap naar meer professionalisering was de fokkerij. Tot tien jaar geleden fokte Creemers met verschillende lokale rassen en natuurlijke dekking. Hij besloot zwartbonte Holstein-kalveren van Nederlandse herkomst aan te kopen en stapte over op kunstmatige inseminatie. Hij insemineerde de koeien met Nederlands sperma van stieren als Big Winner, Delta Olympic en Delta Stilist. De nadruk bij de fokkerij ligt op sterke koeien met een goede bouw. De dieren moeten in het tropische Kenia tegen een stootje kunnen. Naast worminfecties en tekenbeten ligt er continu het gevaar van dierziektes op de loer. In 2010 had Creemers nog te kampen met een mond- en klauwzeeruitbraak. De

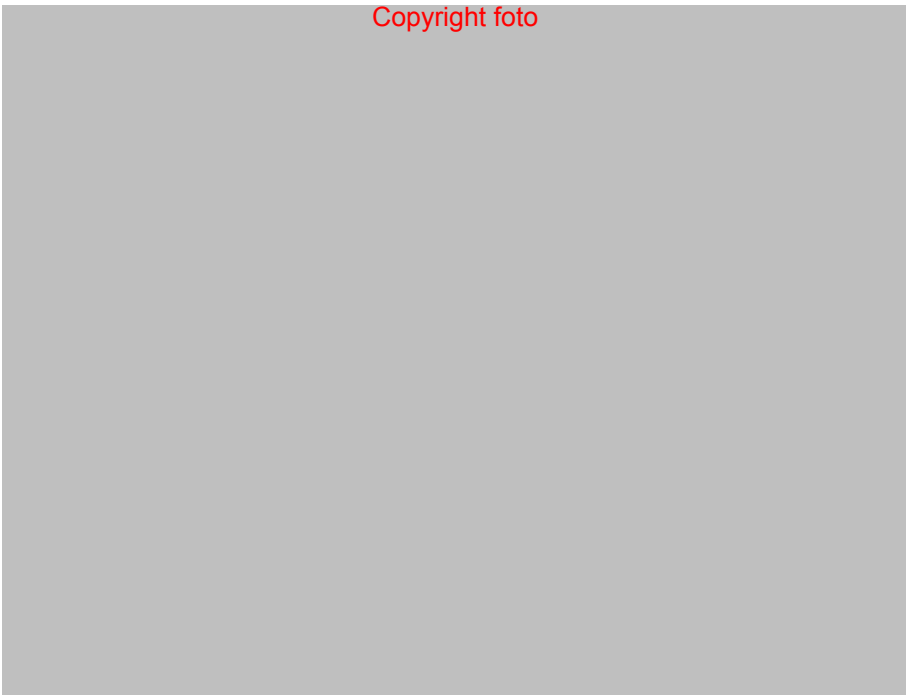
sterfte bleef beperkt tot één koe, alleen het productieverlies en om de koeien weer dragend te krijgen waren volgens hem verschrikkelijk. Een belangrijke oorzaak voor de verspreiding van de ziektes zijn de Keniaanse boeren die nog steeds veelal met hun koeien rondtrekken op zoek naar gras en daardoor onbewust een verspreider van veel ziektes zijn.

Omdat vaccinatie niet verplicht is, vaccineert Creemers als één van de weinige melkveehouders zijn dieren. Hij vaccineert tegen MKZ, miltvuur, brucellose en malaria. Toch geven de vaccinaties hem geen volledige garantie. „Er zijn zeven typen MKZ in Kenia en tegen vier varianten kun je de koeien vaccineren.“

Op liters uitbetaald

De vaarskalveren houdt Creemers zelf aan. De stiertjes worden voor 10 euro verkocht aan het personeel. Alle stierkalveren zelf opfokken, zou hem te veel geld kosten. Zijn fokkerijbeleid heeft de laatste jaren de productie omhoog gestuwd. De gemiddelde melkproductie is 6.000 liter per koe. De toppers geven 7.000 tot 8.000 liter per jaar. De meeste Kenianen melken jaarlijks ▶

Copyright foto

Het weeshuis is 40 jaar geleden opgericht door de Keniaanse Phyllis Keino en biedt plaats aan 100 kinderen.

Copyright foto

Sinds tien jaar maakt Creemers gebruik van zwartbonte Holsteins en insemineert hij deze met Nederlandse stieren.

gemiddeld niet meer dan 2.000 liter per koe. Het heeft Creemers een goede naam gegeven, waardoor hij voor zijn jongvee hoge prijzen kan vragen. Prijzen voor drachtige vaarzen die oplopen tot 2.000 euro.

Het gemiddelde eiwit- en vetpercentage bij hem is respectievelijk 3 en 3,5. Volgens de Nederlander hebben deze lage gehalten twee oorzaken. „De voeding is hier erg energierijk en in Kenia worden boeren niet uitbetaald op eiwit en vet, maar alleen op liters.“ Voor hemzelf ligt ook de nadruk op een hogere melkproductie, zodat hij meer kaas kan maken.

Eigen drinkwatervoorziening

Het grootste probleem van een melkveebedrijf hebben in Kenia is volgens Creemers de voeding. Het klimaat en de bodemkwaliteit zorgen voor een onvergelykbare situatie met Nederland. Baraka Farm ligt nog op geen uur rijden ten noorden van de evenaar op 1.970 meter hoogte. Jaarlijks valt er gemiddeld 1.100 millimeter regen met soms uitschieters naar zelfs 1.800 millimeter per jaar. Ter vergelijking: in Nederland valt gemiddeld nog geen 1.000 millimeter per jaar. Toch kampt Kenia met droogte, omdat het regenseizoen van maart tot en met september duurt. In deze periode valt driekwart van de neerslag. Normaal gesproken is in het regenseizoen het

grondwaterniveau voldoende op peil. In het droogtseizoen zakt het grondwaterpeil tot op meer dan 100 meter diepte. Dieper dan 100 meter zit nog wel water maar dit is zout water, waardoor een diepe bron geen optie is. Sinds enkele jaren vangt Creemers daarom het regenwater via sloten op die uitmonden in een groot zelf gegraven waterbassin. Het meer geldt als drinkwater voor hemzelf, de kinderen in het weeshuis en het vee en hij kan er nog een hectare land in het droogseizoen mee beregenen. Dagelijks pompt Creemers 40.000 tot 60.000 liter water uit het bassin op. Het drinkwater krijgt een filterbehandeling en er wordt chloor aan toegevoegd.

Pionier in maïs

De bodemlaag op de plek waar Creemers boert, bestaat voor de eerste 10 tot 20 centimeter uit een grondmengsel van leem en zand. Daaronder ligt een moeilijk doordringbare laag lava. Door het vulkanische materiaal zit er in de teeltlaag veel ijzer en aluminium. Hierdoor komt het fosfaat slecht vrij waardoor er veel bijbemest moet worden. Een oplossing waar Creemers nu op inzet, is het toevoegen van kalk en steenfosfaat. Volgens hem is de regio waar hij boert het geschiktst voor het verbouwen van maïs en tarwe. De Nederlandse melkveehouder is met het voeren van snijmaïs aan de koeien een pionier. „Het

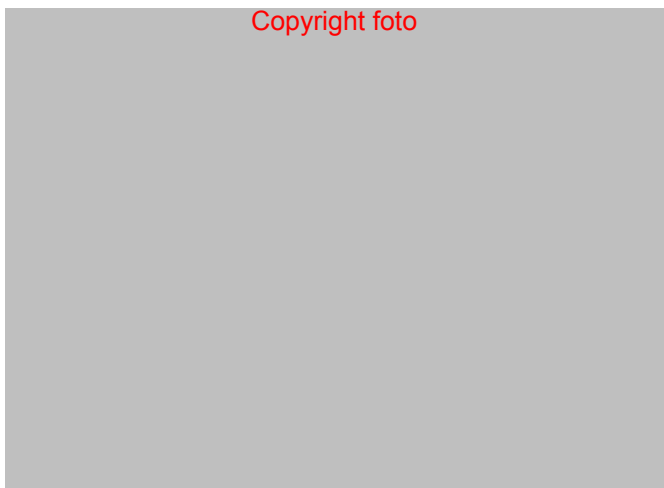
ligt hier heel gevoelig om maïs aan koeien te voeren. De mensen zijn hier opgegroeid met het idee dat maïs voor mensen is en gras voor koeien. Bovendien zijn de Kenianen onbekend met kuilvoer. Ze voeren de koeien vers gras of hooi.“ Overdag krijgen de koeien alleen snijmaïs, 's nachts weidegang en in het rantsoen zit verder eigengemaakt krachtvoer.

Dreigende rebellen

Het leven in Kenia staat niet bekend om zijn veiligheid. Zeker in en rondom steden is het raadzaam om 's avonds niet op pad te gaan. Desondanks voelt Creemers zich niet onveilig. Zijn leven speelt zich vooral binnen de poorten af. Soms trekt hij er voor zaken op uit of hij maakt natuuruitjes. Volgens hem moet je vooral alert zijn. „Ik voel mij niet beperkt in mijn vrijheid. Je moet alleen voorbereid zijn op dingen die kunnen gebeuren.“ De gijzeling onlangs in het winkelcentrum West Gate van Nairobi ligt nog vers in het geheugen. Het was een aanval van de Somalische terreurgroep al-Shabaab. Constante dreiging van extremisten uit buurland Somalië houden het land bezig. Een ander probleem waar het land mee kampt, zijn verschillende stammen die in onmin met elkaar leven.

Tot 1963 was Kenia een koloniale staat van Engeland. Tijdens deze periode was de grond in eigendom van de staat of van private

Copyright foto

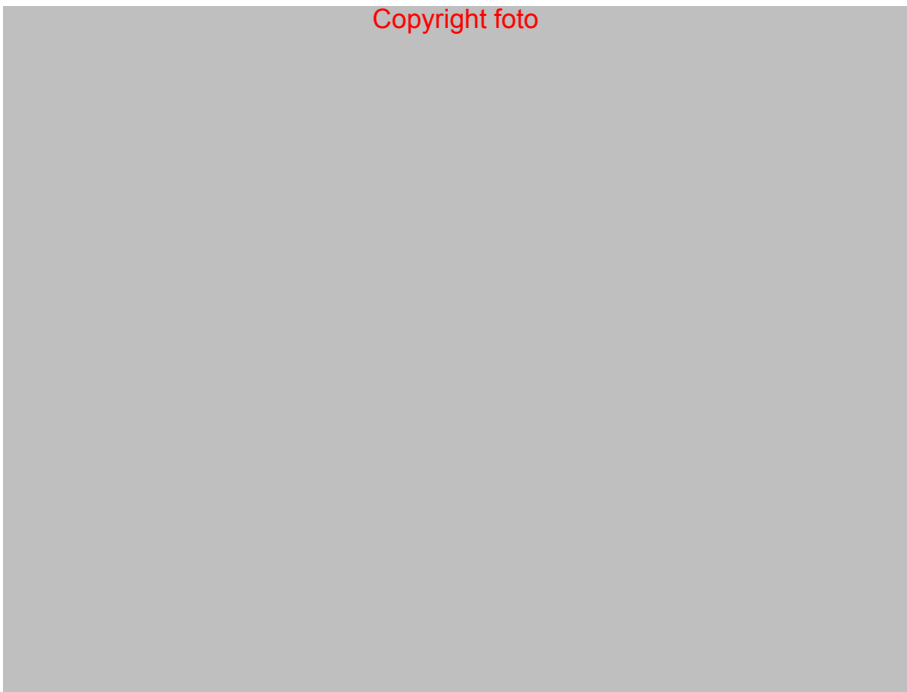

Volledig in dienst van weeshuis

Baraka Farm is onderdeel van Lewa Children's Home. De Keniaanse Phyllis Keino is eigenaresse van het 200 hectare grote grondareaal waar de boerderij en het weeshuis staan. Jos Creemers (foto) is bedrijfsleider van de boerderij en werkt in loondienst. Sinds 1993 heeft hij een boerderij opgebouwd met 80 melkkoeien, 65 stuks jongvee, 100 schapen en 100 zoogkoeien. Bovendien worden er kleinschalig groentes als kool, uien, tomaten, aardappelen en bonen verbouwd. De boerderij draait volledig in dienst van het weeshuis. Het weeshuis is 40 jaar geleden opgericht door Keino en biedt plaats aan 100 kinderen.

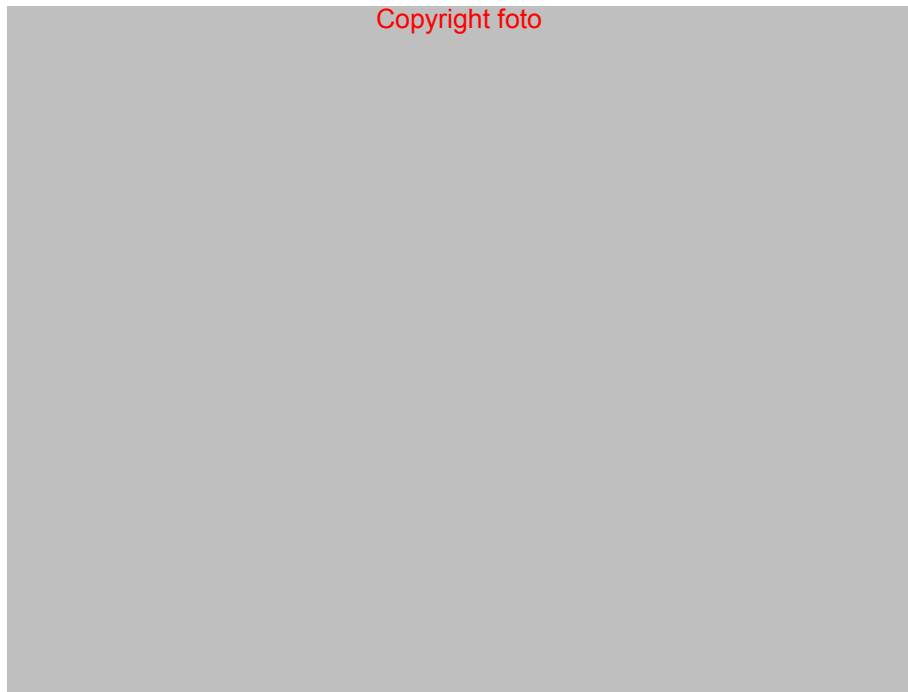
Alle melk wordt zelf verwerkt tot kaas en gefermenteerde melk. Binnenkort neemt Creemers op het erf een nieuwgebouwde zuivelfabriek in gebruik. De fabriek heeft een dagelijkse capaciteit van 3.000 liter. Op Baraka Farm werken ongeveer 40 arbeidskrachten. Voor het landwerk maakt Jos Creemers gebruik van tweedehandse landbouwmachines uit Nederland. Samen met een Nederlandse student is hij nu met een project bezig om gebruikte machines in te zamelen. Meer info is te vinden op www.ericgoestokenya.com. Naast de 40 personeelsleden op de boerderij werken er nog 15 mensen in het weeshuis (www.lewachildrenshome.info).

Copyright foto

Overdag krijgen de koeien alleen snijmaïs, 's nachts weidegang en verder krijgen ze eigengemaakt krachtvoer.

Copyright foto

Creemers heeft een gloednieuwe melkfabriek gebouwd met een verwerkingscapaciteit van 3.000 liter per dag.

instellingen. Er is in die tijd geen rekening gehouden met de stammen die territoriale aanspraak maakten op hun grond. In de 50 jaar na de onafhankelijkheid is er veel misbruik gemaakt van 'land grabbing'. Mensen eigenden zichzelf, hun familie, clan of stam grote landarealen toe. Het zorgde ervoor dat stammen die eeuwenlang in een gebied hadden gewoond, werden verdreven. Landeigendom en gebruik hiervan is daardoor met name rond de verkiezingen altijd een zeer gevoelig onderwerp. In 2007 met de verkiezingsstrijd leverde dit een anticlimax op. Er braken rellen uit waarbij duizenden Kenianen omkwamen en ongeveer 500.000 mensen dakloos zijn geraakt. Ook buiten de poort bij Lewa Children's Home stonden maandenlang rebellen te dreigen. Creemers moest ze dagelijks eten brengen om zelf geen doelwit te worden.

Kaasproductie verhogen

Nu de rust alweer enkele jaren is teruggekeerd, staat Creemers op het punt een ander groot project af te ronden. Hij heeft op het erf een gloednieuwe melkfabriek gebouwd met een verwerkingscapaciteit van 3.000 liter per dag. Hij verwerkt nu 25 tot 30 procent van de melk tot kaas en de rest tot gefermenteerde melk. Geleidelijk wil hij het aandeel gefermenteerde melk afbouwen en meer kaas gaan maken.

Door de groeiende middenklasse in Kenia verwacht hij dat de vraag naar kwaliteitskazen toeneemt. Bovendien zit er op kazen meer winstmarge en sluit de productie van kaas beter aan op de kwaliteitsmelk die hij zelf produceert. Creemers wil zo de bedrijfswinst uit de melkfabriek halen en niet uit de koeien. De ambitieuze plannen voor de langere termijn zijn om de melkveestapel te verdubbelen. Alleen is Baraka Farm geheel afhankelijk van de eigen inkomsten en van donateurs van het weeshuis. Want ook al levert het melkveebedrijf een grote bijdrage aan het weeshuis, zonder donateurs kan het nog niet overleven. Creemers schat dat de boerderij momenteel tussen een kwart en de helft in de financiële behoefte van het weeshuis voorziet. Harde cijfers kan hij niet geven omdat beide instellingen sterk met elkaar verweven zijn. Zo zorgt de boerderij ook voor de dagelijkse portie zuivel, vlees, maïs en groentes van de 100 kinderen.

Ultieme doel

De beperkte middelen zorgen voor een ontwikkeling die stapje voor stapje moet gebeuren. Een lening van de bank is geen optie voor Creemers en Keino. „Dan is het onderpand de toekomst van de kinderen in het weeshuis.” Het werk dat hij doet, zorgt voor veel waardering. Een idealist is een

benaming die hij vaker over zichzelf hoort. Toch noemt hij zichzelf geen idealist. „Mijn belangrijkste drijfveer is altijd de interesse in de rundveehouderij geweest. Natuurlijk geeft het mij een heel dankbaar gevoel als ik 's avonds de kinderen zie met goedgevulde buikjes. Dat streelt de ziel.” Met beperkte financiële middelen veel bereiken vindt hij zelf veel belangrijker dan ideëel bezig zijn. Dat Keino en hij met hun aanpak een voortrekkersrol innemen in Kenia, vindt hij een leuke bijkomstigheid, maar is volgens hem nooit zo bedoeld. „Wat we hebben opgebouwd, is alleen maar het bewijs dat er een heel goede samenwerking tussen ons is.” Zijn steun en zijn dankbaarheid aan de Keniaanse eigenaresse zijn groot. „Ik vind het mooi om te boeren en alles zo goed mogelijk te doen, maar ik doe het voor Phyllis. Zij had een visie en zij gaf mij vrijheid in het opzetten van een melkveebedrijf. Ik wil haar daarom steunen in het rondzetten van het weeshuis.” De inmiddels 48-jarige Jos Creemers is naar eigen zeggen nog lang niet klaar in Kenia. Hij is nu een schoolje aan het opzetten waar hij melkveehouders wil leren hoe ze kleinschalig en eenvoudig op een professionelere manier koeien kunnen houden. Maar één ding blijft voorop staan. „Het ultieme doel blijft om van het melkveebedrijf een volledige en onafhankelijke inkomstenbron voor het weeshuis te maken.” ■

Schaalverkleining in Kenia

Kenia ligt in het oosten van Afrika. Het land is sinds 1963 onafhankelijk, nadat het bijna 75 jaar een kolonie was van Engeland. Er wonen 44 miljoen mensen in Kenia. Jaarlijks groeit de bevolking met 1 miljoen mensen. Ongeveer 60 procent van de bevolking leeft onder de armoedegrens en heeft geen toegang tot onderwijs en gezondheidszorg. De helft van de bevolking is onder de 19 jaar.

Driekwart van de Kenianen is werkzaam in de agrarische sector. Het land telt miljoenen kleine

boertjes. Opvallend is dat de landbouw zich kenmerkt door schaalverkleining. Dit is het gevolg van bedrijfsoverdracht, omdat de boerderij volgens traditie onder alle kinderen evenredig wordt verdeeld. Anderzijds zijn er ook grote bedrijven die nog uit het voormalige Britse koloniale tijdperk stammen en professionele land- en tuinbouwbedrijven die door Westerse ondernemers zijn opgezet. Begin juni bezocht het NAJK met vijftien jonge Nederlandse agrarische ondernemers Kenia met als thema 'Voedselzekerheid'.

Copyright foto

